

УДК 81.111'342.9
DOI

Юлія МУСІЄНКО,
 orcid.org/0000-0001-7636-9937
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри германської і фіно-угорської філології імені професора Г. Г. Почепцова
 факультету германської філології
 Київського національного лінгвістичного університету
 (Київ, Україна) yu.a.musienko@gmail.com

ТОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОЗВУЧЕНОГО ПОВЧАЛЬНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИТЧ)

У статті наведено результати аудитивного аналізу особливостей просодичного оформлення директивних інтенцій, які виражені в текстах сучасних англійських притч. У зв'язку з цим розглянуто тональне оформлення повчального повідомлення з позитивною та негативною етичною ідеєю. Корпус дослідження сформовано з використанням методу суцільної вибірки з текстів сучасних англійських притч, які були озвучені дикторами – носіями англійської мови. Метою статті є дослідження тонального оформлення текстів озвучених англійських притч, а також виокремити й систематизувати особливості тонального оформлення притчового дискурсу, що уможливило процес декодування повчального повідомлення, зокрема директивних інтенцій притч.

На підставі отриманих у ході експериментально-фонетичного дослідження результатів встановлено варіативність тонального рівня початку інтонаційної групи та її завершення, що пов'язане з семантичним зв'язком і ступенем емоційного збудження мовця, який кодує повчальне повідомлення. Основні закономірності фонетичного оформлення директивних інтенцій англійських притч різних за полярністю описуються інваріантними інтонаційними моделями, що створюються за допомогою переважної частоти певних зон актуалізації кожного конкретного компонента інтонації.

Дослідження локалізації тонального максимуму в інтонаційних групах показали, що спільною для всіх досліджуваних висловлень з позитивною й негативною етичною ідеєю є переважна його локалізація в передтакті й затакті. Така локалізація тонального максимуму пояснюється комунікативно-функціональною специфікою висловлення, а саме його смисловою вагою, а також імпліцитним вираженням повчання, вказівки, поради, попередження тощо. Водночас тональний максимум може характеризуватися високою, середньо підвищеною та низькою зонами залежно від того, що мовець хоче висловити, а також від його директивних інтенцій й емоційного стану. У зв'язку з цим зазначимо, що актуалізація тонального максимуму на сильно наголошеному складі шкали сигналізує про важливість висловлюваної мовцем інформації та сприяє адекватному декодуванню тієї чи іншої етичної ідеї притчі.

Ключові слова: директивні інтенції, притчовий дискурс, аудитивний аналіз, декодування, просодична актуалізація, позитивна етична ідея, негативна етична ідея.

Yuliia MUSIENKO,
 orcid.org/0000-0001-7636-9937
 Candidate of Philological Sciences,
 Associate Professor at the Professor G. G. Pocheptsov Department
 of Germanic and Finno-Ugrian Philology
 of Faculty of Germanic Philology
 of Kyiv National Linguistic University
 (Kyiv, Ukraine) yu.a.musienko@gmail.com

TONE FEATURES OF DIDACTIC DISCOURSE (ON THE MATERIAL OF MODERN ENGLISH PARABLES)

This article features the results of an auditory analysis of prosodic loading of directive intentions which are expressed in modern English parable. In this regard, the tone of a didactic message with a positive and negative ethical idea has been studied. The corpus of the study was formed by means of the continuous sampling method from modern English parables read by native speakers. The aim of this paper is to study the functioning of tone loading of English parables, to single out and systematize main tone features of parable discourse that enables the decoding process of didactic message, directive intentions of parables in particular.

The results of the experimental-phonetic research show the tone level variation of the beginning and ending of the intonation group that is explained by the semantic connection and a level of a speaker's emotional excitement who is coding a didactic message. The main features of prosodic loading of polar directive intentions in English parables are

described by invariant intonational models that are created by means of actualization of every specific intonational component in specific places of a moral.

The study of tone maximum localization in intonation groups showed that a common feature for both positive and negative ethical ideas is its pre-head and tail localization. Such localization of the tone maximum is explained by communicative-functional loading of the utterance, mostly by its semantic meaning and implicitly expressed moral, directives, advice, warnings etc. Meanwhile, tone maximum can be characterized by a high, middle high, and low level depending on what a speaker wants to say, his directive intentions, and emotions. In this regard, it is worth highlighting that tone peak actualization on a highly accentuated syllable of the scale shows the importance of information expressed by the speaker and facilitates proper decoding of ethical ideas of the parable.

Key words: directive intentions, parable discourse, auditory analysis, decoding, prosodic actualization, positive ethical idea, negative ethical idea.

Постановка проблеми. Дискурс являє собою текстуальне вираження ідеологій з огляду на те, що він може бути реалізацією підсвідомих або цілеспрямованих інтенцій комунікатора. Притчовий дискурс виражає ідеологічно марковані переконання (Dijk, 2001: 352–371). Внаслідок взаємодії дискурсу й ідеологічних чинників, які обумовлюють різні аспекти життєдіяльності людини, утворюється ідеологічний дискурс, що містить ідеологічну оцінку об'єкта, яка диктує вибір вербальних і невербальних структур для подання інформації про об'єкт, основною метою якої є нав'язування поглядів, настанов, суджень певній суспільній групі. Відтак вищенаведене підкреслює **актуальність** нашого дослідження, оскільки є тісний зв'язок між притчовим дискурсом й ідеологічним, головною особливістю яких є надання змоги поглянути на реальність крізь «інтерпретативні лінзи», спонукаючи до вироблення певних рішень, певних способів поведінки тощо (Bara, 2010). З огляду на це в процесі інтерпретації адресат сприймає інформацію з тією оцінкою, яку заклав адресант.

Об'єктом дослідження є повчальний дискурс, що функціонує в сучасній англійській мові. **Предметом** виступає опис тонального оформлення сучасних англійських притч, які виражають полярні за етичною ідеєю повчальні повідомлення.

Мета статті – проаналізувати тональне оформлення текстів озвучених англійських притч, а також виокремити й систематизувати особливості тонального оформлення притчового дискурсу, що уможливує процес декодування повчального повідомлення, зокрема директивних інтенцій притч. Для реалізації мети потрібно виконати такі **завдання**: відібрати найбільш релевантні методи для вивчення просодичного аспекту повчального дискурсу; провести аудитивний аналіз директивних інтенцій, різних за полярністю етичної ідеї; проаналізувати й описати отримані результати дослідження. **Матеріалом дослідження** слугують тексти сучасних англійських притч, озвучених дикторами – носіями англійської мови. В основу **методології** проведення дослідження й оброблення його результатів покладено використання емпіричних загальнонаукових методів (аналіз і

порівняння), а також спеціальних методів, таких як асоціативне спостереження й аудитивний аналіз. З метою розкриття змісту виділення образів у притчі й установлення відношень між ними в межах притчового тексту застосовано семантичний аналіз й описовий метод. Зіставний метод дав змогу описати спільні й відмінні особливості тональних характеристик в інтонаційній організації різних за полярністю етичної ідеї англійських притч.

На підставі останніх досліджень у сфері дискурсу й когнітивної лінгвістики можна вести мову про стратегію викладу інформації або точку зору, яка відповідає переконанням адресанта та з позиції якої він творить дискурс, притчовий зокрема. Стратегія викладу задає ракурс бачення ситуації й порядок викладу подій – «перспективу мовця» (Кагановська, 2002: 146), адже кожен момент твору поданий нам у реакції автора на нього (Бахтін, 2001: 416–422). Отже, вибір стратегій задає кут зору на інформацію, а відтак і диктує добір вербальних засобів із метою впливу на адресата (Попова, 2007: 278).

Ключові стратегії ідеологічного дискурсу, а вслід за ним і притчового утворюють «ідеологічний квадрат» (термін Т. ван Дейка), суть якого пропонуємо використати для ілюстрації результатів нашого експериментально-фонетичного дослідження. Нагадаємо, що головне положення «ідеологічного квадрата» полягає в позитивній презентації «своїї» групи й негативному зображенні «чужої». Під кутом нашого дослідження, усе, що може позитивно й негативно охарактеризувати дії героїв притчі, буде емпізуватися саме на просодичному рівні з залученням лексико-граматичних і стилістичних засобів. Водночас інтонаційний контур позитивних і негативних етичних ідей буде значно відрізнятися один від одного. На основі вищезазначених положень пропонуємо розглянути «ідеологічний квадрат» у притчовому дискурсі: позитивні етичні ідеї / схвалення розсудливих дій – «ми+»/«вони+»; негативні етичні ідеї / засудження нерозважливих дій – «ми-»/«вони-». Така дихотомія «позитивні етичні ідеї – негативні етичні ідеї» є основою стратегії притчового дискурсу, реалізація якої яскраво виражена на просодичному рівні.

Таким чином, намагаючись вплинути на адресатів, викликати в них відповідну реакцію, повідомляючи етичні ідеї в притчі, адресант шукає відповідні форми мовного вираження, які здатні досягнути поставленої мети, передусім шляхом створення спільної з адресатом моделі світу.

Виклад основного матеріалу. За результатами досліджень професійного мовлення оратора вирізняють такі функції його техніки (Карнегі, 1990): 1) дидактична (проявляється в мотивації, презентації знань, стимулюванні уваги, управлінні інтелектуальною діяльністю, забезпеченні зворотного зв'язку у спілкуванні); 2) експресивна (забезпечує емоційність подання повчальної інформації й реалізується за умови здатності мовця до тлумачення матеріалу; наявності умінь здійснювати навчання, засудження, схвалення, заохочування тощо); 3) сугестивна (уможливлює уміння впевнювати); 4) комунікативна (спрямовується на досягнення педагогічного співробітництва). Під цим кутом зору розглянемо на прикладах, як реалізуються вищенаведені стратегії у вираженні позитивних етичних ідей в англійських притчах, аналіз яких допоміг дослідженню релевантних просодичних ознак, що беруть участь в ідентифікації моралі позитивного наповнення.

Аудитивний аналіз позитивної етичної ідеї, проголошеної в англійській притчі, передбачав установлення специфіки мелодійного оформлення фрагментів з яскраво вираженим повчальним повідомленням. Результати експериментального дослідження закономірностей розподілу тонального рівня початку інтоногрупи в директивних інтенціях на позначення позитивної етичної ідеї дали змогу встановити найвищу рекурентність низького тонального рівня початку інтоногрупи у висловленнях на позначення *вказівки-поради, попередження, схвалення-переконання*, що належать до функціонально-семантичного поля повчальності. Наприклад: *'Treasure every moment § that you have! || And treasure it more | be>cause you `shared it with `someone `special, | `special enough § to spend your time. |||* (The Parable of Time. URL: <http://www.parablesite.com/>).

У наведеному директивному висловленні на позначення вказівки-поради мовець радить цінувати кожну хвилину свого життя, закликаючи проводити свій час з особливою людиною. Низький тональний рівень початку інтоногрупи на тлі зниженої гучності ініціюючої

репліки (*'Treasure every moment § that you have! ||*) допомагає слухачеві відчутти щирість і відвертість його слів. Відтак низький тональний рівень початку першої інтоногрупи разом із поділом висловлення на короткі інтоногрупи та виділення смислових центрів (*every, `special*) низьким спадним тоном розкривають емоційний стан мовця, який підкреслює спрямованість позитивної оцінки героїв притчі на реципієнта й цінує моральні принципи (*And treasure it more | be>cause you `shared it with `someone `special, | `special enough § to spend your time. |||*).

Своєю чергою середній тональний рівень початку інтоногрупи домінує в директивних інтенціях, які виражають попередження та вказівку, що уможлиблює декодування повчального повідомлення притчі. Наприклад: *- How sad it must be § to go through life § with a whole § untouched § heart. |||* (1) (The Perfect Heart. URL: <http://www.parablesite.com/>); *Sometimes § when we don't have time to listen, | He has to throw a brick at us. || It's our choice: | Listen to the /whisper | - or wait for the brick! |||* (2) (The Brick. URL: <http://www.parablesite.com/>). У наведених прикладах усвідомлення мовцем важливості допомагати людям і бути корисним іншим декодується саме завдяки середньому тональному рівню початку висловлення, яке є фігурою цих притчових текстів. А середньо-знижений термінальний тон на семантичному ядрі висловлення (*listen, brick, choice*) на тлі сповільненого темпу й помірної гучності надає словам мовця переконливості. Своєю чергою середньо-знижений тональний рівень початку інтоногрупи (*- How sad it must be §; Sometimes §; It's our choice: |*) директивних висловлень (1; 2) у сполученні з перцептивною внутрішньосинтагмальною паузою свідчать про переживання та схвильованість мовця, бажання вплинути на слухача, довести, як важливо бути небайдужим.

Установлено, що високий і середньо-підвищений (вказівка-порада) тональний рівень на початку інтоногрупи досліджуваних директивних висловлень допомагає реципієнту виокремити емоційну й семантичну домінуючу притчі на позначення позитивної етичної ідеї. Для більшої наочності проаналізуємо приклади:

Remember § that `time `waits for no one. ||

Yesterday is history. || Tomorrow is mystery. || Today is a gift. || That's why it's called the present! || (The Parable of Time. URL: <http://www.parablesite.com/>); No matter what the situation, you must continue to do your duties. || and remembering, let us proceed with our life on this earth having a meaningful purpose in our heart. || (The Parable of Time. URL: <http://www.parablesite.com/>); But what are the right questions, Master? || There are no wrong questions, only unasked ones. || (The Ripple Effect. URL: <http://www.parablesite.com/>); Each of us has flaws. || (The Water Bearer. URL: <http://www.parablesite.com/>).

У вищенаведених директивних висловленнях на позначення позитивної етичної ідеї високий тональний рівень маркує захоплення мовця головними героями, які обрали правильний життєвий шлях. Роз'яснюючи певні моральні принципи, мовець передає високий рівень емоційної напруги за допомогою звуженого тонального діапазону інтоногрупи й підвищеної гучності. Відтак високий тональний рівень висловлень надає переконливості в тому, що головні герої притчі вчинили за певних обставин правильно, тому що в житті необхідно розставляти етичні пріоритети. Зазначимо також, що високий і середньо-підвищений тональний рівень наведених висловлень реалізується у звуженому тональному діапазоні й оформлюється високим і середньо-зниженим спадним термінальним тоном, що сприяє декодуванню важливості позитивної етичної ідеї слухачем. Водночас підвищена гучність, помірний темп і перцептивні паузи свідчать про категоричність і достовірність повчального повідомлення.

Щодо актуалізації тонального рівня завершення інтоногрупи в директивних інтенціях на позначення позитивної етичної ідеї, то властивим їм зареєстровано середньо-знижений і низький тональний рівень. Так, низький тональний рівень завершення директивного висловлення переважає у заключній його частині, що асоціюється з

упевненістю мовця, підсумовує його емоційне ставлення до повчальної ситуації в цілому. Наприклад:

This simple story contains a powerful lesson. || Your encouraging words can lift someone up and help them make it through the day. || Your destructive words can cause deep wounds; they may be the weapons that destroy someone's desire to continue trying – or even their life. || Your destructive, careless word can diminish someone in the eyes of others, destroy their influence and have a lasting impact on the way others respond to them. || (The Parable of Two Frogs. URL: <http://www.parablesite.com/>).

У наведеному повчальному фрагменті низький тональний рівень завершення висловлень у поєднанні з повільним темпом і помірною гучністю передає серйозність і відповідальність мовця до директивної інтенції. Низький тональний рівень завершення висловлення на позначення вказівки й перцептивні паузи після емоційно-оцінювального словосполучення (*Your encouraging words; Your destructive words*) свідчать про надзвичайну категоричність і серйозність мовця. Адже адресант акцентує увагу адресата на важливості підтримки одне одного в скрутних умовах.

Таким чином, виявлені ознаки подібності актуалізації тонального рівня завершення досліджуваних директивних висловлень указують на узагальнення комунікативного й емоційного досвіду у свідомості мовця у формі певних інтонаційних моделей, які уможливають актуалізацію, сприйняття й декодування директивних інтенцій з позитивною етичною ідеєю.

Аналізуючи тональні характеристики директивних висловлень з негативною етичною ідеєю, вбачається доречним говорити про ситуації переконування, де мета адресанта – переконати адресата змінити свої уявлення, що впливатимуть на розвиток подій у майбутньому, інструментом впливу на комуніканта є

вербальний компонент у поєднанні з просодичним. Діяльність адресанта спрямована на посилення уявлення адресата, що припускає реакцію з боку останнього щодо наведених фактів. Просодичні прийоми посилюють значення навантаження директивної інтенції в притчі, впливаючи на уявлення адресата, який здатен їх переосмислити й прийняти точку зору адресанта.

З огляду на це в ситуаціях переконування характерною рисою вербального висловлення є модальність, яка вказує на співвідношення змісту повідомлення з точки зору адресанта, а також характеризує ставлення до самого повідомлення з боку адресанта. Модальність переконування співвідноситься з емпатичною формою наказового способу, що є сигналом вказівки або попередження, як потрібно себе

вести, щоб не потрапити в халепу (Serve §
•wholeheartedly § (The Parable of Two Servants.

URL: <http://www.parablesite.com/>); Serve all. ||

Love all. || Realise the Self in all. || (The Parable of Two Travellers. URL:

<http://www.parablesite.com/>). Як бачимо з прикладів, високий спадний термінальний тон, підвищена гучність, розширений діапазон надають категоричності інтенціям, дещо різкого характеру, підкреслюючи емоційно-прагматичний потенціал.

Крім цього, ситуації переконування супроводжуються звертаннями, які привертають увагу адресата до директивного висловлення, надають предмету звернення оцінно-емотивної характеристики, що сприяє досягненню комунікативної мети й прагматичної інтенції мовця, відіграючи апелятивну роль, наприклад: (*pal; Oh fool; Oh man*). Просодичне оформлення звертань реалізоване середньо-зниженим спадним термінальним тоном на тлі підвищеної гучності з метою створення підґрунтя для ідентифікації слухача з головним героєм й успішного декодування проголошеного повчального висловлення. Відтак у ситуаціях переконування сутність просодичного компонента полягає у визначенні інтенціональної спрямованості вербального висловлення завдяки відповідному інтонаційному оформленню, яке ми пропонуємо розглянути нижче.

Диференційна ознака просодичної організації морально-повчального фрагмента притчі цієї

групи, спрямованої на застереження від помилок, обумовлюється саме специфікою їхнього повчального й директивного змісту, а саме висміюванням і осудом нераціональної поведінки героїв притчі. Аудитивний аналіз негативної етичної ідеї, проголошеної в англійській притчі, передбачав установаження специфіки мелодійного оформлення фрагментів із яскраво вираженою мораллю. Результати експериментального дослідження

закономірностей розподілу тонального рівня початку інтоногрупи в директивних інтенціях на позначення негативної етичної ідеї дали змогу встановити найвищу рекурентність середньо-підвищеного тонального рівня початку інтоногрупи у висловленнях на позначення вказівки-поради, попередження, несхвалення-переконання, що належать до функціонально-семантичного поля повчальності. Наприклад: *The parents § in this story § are like many of us. || We find it easy § to love those who are good-looking § or fun to have a round, | but we don't like people who inconvenience us § or make us feel uncomfortable. || We would rather stay a way § from people who aren't as healthy, § beautiful, § or smart as we are. ||* (Physical Judgment. URL:

<http://www.parablesite.com/>). У цьому повчальному фрагменті мовець розповідає про те, що більшість людей звертають увагу на зовнішність, а не на душу іншої людини. Так і в цій притчі батьки відмовилися прийняти свого сина-каліку, який прийшов з війни, коли той видав себе за іншого, щоб перевірити, чи буде він потрібний батькам без ноги. На що батьки відреагували категорично негативно, і тим самим зреклися рідного сина. Зауважимо, що впевненість, усвідомлення серйозності ситуації мовцем декодується саме за допомогою середньо-підвищеного тонального рівня початку висловлення. Водночас середньо-знижений термінальний тон на семантичному ядрі висловлень цього фрагмента (*easy; inconvenience, stay a way*), помірний темп і гучність надають словам мовця переконливості, апелюючи до роздумів слухача.

Встановлено також, що високий тональний рівень початку інтоногрупи досліджуваних висловлень допомагає слухачеві виокремити емоційну й семантичну домінують повчального повідомлення, адекватно декодувати динаміку розвитку й градації емоційного стану мовця. Для

більшої наочності проаналізуємо приклад: *Sometimes* § *the* ¹*most important thing* § *to remember* | *is that you* >*have* § *everything you need already,* § ¹*right in side of you.* || (1) *Power* § *is an illusion.* || (2) (The Stone Cutter. URL: <http://www.parablesite.com/>). Відтак високий тональний рівень у поєднанні з високим спадним термінальним тоном на початку інтоногрупи висловлення (1), підвищена гучність і помірний темп актуалізують модальне значення *беззаперечності, категоричності, непохитності* того, що все, що ми шукаємо, ми вже маємо, варто лише прислухатися до свого серця.

Щодо актуалізації тонального рівня завершення інтоногрупи в директивних інтенціях на позначення негативної етичної ідеї можна стверджувати, що він подібний до тонального рівня завершення інтоногрупи директивних інтенцій з позитивною етичною ідеєю, зокрема це середньо-знижений і низький тональний рівень. Наприклад: *The boatman called back,* | *‘I hate to say it,* | *but you seem to have wasted* § *your whole lives.’* || (Knowledge. URL: <http://www.parablesite.com/>). Реалізований на тлі помірної гучності й темпу, він слугує для посилення негативної оцінки дій героя, апелюючи до процесів мислення слухача в можливості зробити правильні для себе висновки за допомогою емпатії. У випадках вживання спадної ступінчастої шкали з перерваною поступовістю на тлі підвищеної гучності мовець створює ефект напруження, акцентуючи увагу реципієнта на семантичних центрах притчі, апелюючи до виклику в його свідомості негативних емоцій і тим самим провокуючи когнітивні процеси. Наприклад: *The child did not bring* ↑*any net benefit to the town.* || (The Broken Window Fallacy. URL: <http://www.parablesite.com/>).

Аналіз актуалізації термінального тону у висловленнях на позначення негативної етичної ідеї англійської притчі свідчить про переважання високого або середньо-зниженого спадного термінального тону в аналізованих висловленнях. Відтак високий спадний термінальний тон превалює в ініціальній частині морально-повчального фрагмента, за допомогою якого мовець підсилює своє обурення поведінкою героя притчі. Наприклад: *Nothing* § *is useless in this world.* || (1) (The Parable of the

Philosopher and the Broken Mirror. URL: <http://www.parablesite.com/>); >*Thus,* § *doubt is the beginning of truth.* || (2) (The Parable of the Mousetrap, the Cheese. URL: <http://www.parablesite.com/>). Вказівка на те, що нічого без причини у світі не трапляється (1), і на те, що вагання – це перший крок до правди (2), реалізуються мовцем на високому тональному рівні поділом семантичних центрів висловлення внутрішньосинтагменною паузою, яка фокусує увагу й концентрацію слухача.

Функціонування низького спадно-висхідного термінального тону також відіграє значну роль у декодуванні директивної інтенції притчі на позначення негативної етичної ідеї. Спадно-висхідний термінальний тон створює певну інтригу розвитку подій; він ніби висміює нерозсудливість персонажа й таким чином утримує інтерес слухача. Наприклад: *Too much intelligence* § *is dangerous some times,* | *because it is used for* >*thinking,* § *how can I avoid labour?* || (The Logical Bull. URL: <http://www.parablesite.com/>). У цьому сенсі, зазначимо, спадно-висхідний термінальний тон у поєднанні з прискореним темпом і підвищеною гучністю (з метою висміювання нерозсудливості героя) надає директивному висловленню модально-емоційної насиченості з відтінком *повчання, вказівки й попередження.*

Виокремлення тональних характеристик висловлень на позначення позитивних і негативних етичних ідей показало, що локалізація тонального максимуму залежить від комунікативної й емоційної ваги слова, на якому він актуалізується, у порівнянні з іншими словами в інтоногрупі. Відтак актуалізація тонального максимуму на сильно наголошеному складі шкали сигналізує про важливість висловлюваної мовцем інформації та сприяє адекватному декодуванню тієї чи іншої етичної ідеї притчі. Наприклад: *He never did repair the side door.* || (The Brick. URL: <http://www.parablesite.com/>). У цьому висловленні розташування тонального максимуму на першому наголошеному складі (*He*) сприяє вираженню схвалення розсудливих дій героя та інтенсифікує комунікативну значущість цього займенника в семантичній структурі синтагми. Своєю чергою емоційний пік висловлення сприймається завдяки локалізації емпатичного наголосу на слові *did*.

Зазначимо, що локалізація тонального максимуму на фоні конфігурації високого спадного термінального тону з поступовим спадним рухом тону на затакті в середньо-підвищеній тональній зоні є типовою для вираження обурення, несхвалення ірраціональних вчинків героїв. Наприклад: *The boatman called back, 'I hate to say it, but you seem to have wasted your whole lives.'* (Knowledge. URL: <http://www.parablesite.com/>).

Локалізація тонального максимуму на семантичному слові *all*, що ініціює директивне висловлення на позначення позитивної етичної ідеї, свідчить про бажання мовця привернути увагу слухача й тим самим сприяти декодуванню прихованої інтенції. Такий просодичний прийом, притаманний директивним висловленням з елементами схвалення розсудливих дій героїв, додає їм відвертого й щирого характеру звучання. У поданому нижче прикладі повідомлення мовцем про те, що кожна людина унікальна й особлива, декодується за допомогою, перш за все, виділення займенника (*all*) тональним максимумом у високій зоні. Наприклад: *All are significant.* (The Most Important Lesson. URL: <http://www.parablesite.com/>).

Дослідження локалізації тонального максимуму в інтоногрупах показали, що спільною для всіх досліджуваних висловлень з позитивною та негативною етичною ідеєю є переважна його локалізація в передтакті й затакті. Така локалізація тонального максимуму пояснюється комунікативно-функціональною специфікою висловлення, а саме його смисловою вагою, а також імпліцитним вираженням повчання, вказівки, поради, попередження тощо. Водночас тональний максимум може характеризуватися високою, середньо підвищеною й низькою зонами залежно від того, що мовець хоче висловити, а також його директивних інтенцій та емоційного стану.

Важливою інтонаційною ознакою, що не лише відбиває специфіку функціонування частоти основного тону в притчовому дискурсі, але й задає її певну ритмічну тенденцію, є тональний рівень початку й завершення інтоногрупи. З іншого боку, зафіксована варіативність тонального рівня початку й завершення інтоногрупи директивних висловлень з негативною етичною ідеєю дещо відрізняється. Високий тональний рівень

початку інтоногрупи та його поступове зниження наприкінці передають схвильований стан мовця, його переживання; відображають бажання допомогти слухачеві в процесі декодування моралі притчі. Наприклад: *Sometimes struggles are exactly what we need in our life.* (Struggle. URL: <http://www.parablesite.com/>). Разом із тим упевненість мовця в правильності своєї оцінки декодується також за допомогою високого спадного термінального тону й спадної ковзної шкали; рівний рух тону в затакті інтоногрупи та придиховий тембр асоціюється з переживанням і співчуттям мовця.

Висновки. Узагальнення викладених вище результатів проведеного нами експериментального дослідження тональних характеристик просодичного оформлення директивних інтенцій різних за полярністю притч дають підстави стверджувати, що основні закономірності фонетичного оформлення директивних інтенцій англійських притч різних за полярністю описуються інваріантними інтонаційними моделями, що створюються за допомогою переважаючої частоти певних зон актуалізації кожного конкретного компонента інтонації. Відтак директивні висловлення, які передають полярні етичні ідеї, незалежно від їхньої прагматичної настанови мають подібні інтонаційні моделі в ініціалній частині повчального фрагмента й у фінальній частині, у якій закодована директивна інтенція. У зв'язку з цим зазначимо, що ініціалній частині різних за типом етичної ідеї фрагментів властиві такі просодичні параметри, як підвищена гучність, вузький тональний діапазон, середньо-підвищений тональний рівень, вживання низхідної ступінчастої шкали, наявність перцептивних пауз. З іншого боку, диференційною ознакою аналізованих директивних інтенцій є просодичне оформлення фінальних висловлень фрагменту притчі.

Установлено, що завершальна частина фрагмента притчі з негативною етичною ідеєю реалізується за допомогою високої або підвищеної гучності, варіювання від помірного до прискореного темпу в залежності від ступеня негативної емоції. Завершальній частині притаманні середньо-підвищений або високий тональний рівень, низхідна ковзна шкала, наявність високих спадних і висхідно-спадних, нисхідно-висхідних термінальних тонів на семантичних словах, наявність довгої паузи. Усі

ці просодичні параметри виконують комунікативну функцію, створюючи тим самим емоційно-прагматичний потенціал висловлення.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в глибшому теоретичному вивченні проблеми проявів когнітивного та прагматичного оформлення притчі за допомогою просодичної конфігурації ініціального та фінального висловлення директивної

інтенції притчі й ретельного експериментального дослідження їхніх закономірностей, коли є потреба у введенні об'єктно-цільової структури, що уможливить опис специфіки взаємодії лінгвальних і когнітивних механізмів породження, сприйняття й розуміння мовлення, а також диференційних ознак, які виникають внаслідок складної взаємодії мови й мислення індивіда.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахтін М. М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках. Львів : Літопис, 2001. С. 416–422.
2. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романтики середини ХХ сторіччя) : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2002. 292 с.
3. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. Київ : Молодь, 1990. 168 с.
4. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. Москва : Восток – Запад, 2007. 314 с.
5. Bara B. G. *The Mental Processes of Communication*. Massachusetts, 2010. 305 p.
6. Dijk T. A. *Critical Discourse Analysis. Handbook of Discourse Analysis*. Oxford : Blackwell, 2001. P. 352–371. URL: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4966482/mod_resource/content/1/van%20DIJK%20Critical%20Discourse%20Analysis.pdf. (дата звернення 24.04.2020).
7. Knowledge. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
8. Physical Judgment. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
9. Struggle. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 23.04.2020).
10. The Brick. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
11. The Broken Window Fallacy. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
12. The Logical Bull. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
13. The Most Important Lesson. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 23.04.2020).
14. The Perfect Heart. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
15. The Parable of Time. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
16. The Parable of the Mousetrap, the Cheese. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
17. The Parable of the Philosopher and the Broken Mirror. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
18. The Parable of Two Frogs. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
19. The Parable of Two Servants. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
20. The Parable of Two Travellers. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
21. The Ripple Effect. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
22. The Stone Cutter. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).
23. The Water Bearer. URL: <http://www.parablesite.com/> (дата звернення 24.04.2020).

REFERENCES

1. Bakhtin M. M. (2001). *Problema tekstu u lingvistitsi, filologii ta inshukh gumanitarnykh naukakh*. [The problem of the text in linguistics, philology, and other human sciences]. Lviv : Litopys. P. 416–422 [in Ukrainian].
2. Kahanovska O. M. (2002). *Tekstovi kontsepty hudozhnioi prozy (na materiali frantsuzkoi romantyky seredyny XX storichia)* : monohrafiia. [Text concepts of fiction prose (in the French Romance of the mid-twentieth century : monography)]. Kyiv : Vyd. tsentr KNLU. P. 292 [in Ukrainian].
3. Karnehi D. (1990). *Yak zdobuvaty druziv i vplyvaty na liudey*. [How to make friends and influence people]. Kyiv : Molod. P. 168 [in Ukrainian].
4. Popova Z. D. (2007). *Kognitivnaya lingvistika. [Cognitive linguistics]*. Moskva : Vostok – Zapad. P. 314 [in Russian].
5. Bara B. G. (2010). *The Mental Processes of Communication*. Massachusetts, 305 p.
6. Dijk T. A. (2001). *Critical Discourse Analysis. Handbook of Discourse Analysis*. Oxford : Blackwell, P. 352–371. Retrieved from: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4966482/mod_resource/content/1/van%20DIJK%20Critical%20Discourse%20Analysis.pdf.
7. Knowledge. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
8. Physical Judgment. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
9. Struggle. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
10. The Brick. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
11. The Broken Window Fallacy. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
12. The Logical Bull. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
13. The Most Important Lesson. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
14. The Perfect Heart. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
15. The Parable of Time. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
16. The Parable of the Mousetrap, the Cheese. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
17. The Parable of the Philosopher and the Broken Mirror. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
18. The Parable of Two Frogs. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
19. The Parable of Two Servants. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
20. The Parable of Two Travelers. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
21. The Ripple Effect. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
22. The Stone Cutter. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.
23. The Water Bearer. Retrieved from: <http://www.parablesite.com/>.